

Oponentský posudek diplomové práce

Jméno diplomanta: Tomáš Opat

Téma a rozsah práce:

When sexual violence is weaponised: CRSV through the prism of the international criminal law

Sexuální násilí jako zbraň: CRSV z pohledu mezinárodního trestního práva

(145 060 znaků včetně mezer)

Datum vypracování práce: 15. března 2021

1. Aktuálnost (novost) tématu

Deklarovaným cílem předložené práce je popsat právní úpravu zákazu sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech, se zaměřením na přístup mezinárodního trestního práva. Jak ukazuje judikatura mezinárodních trestních tribunálů, jde o oblast, na kterou není nahlíženo stejně a kterou lze považovat za stále se rozvíjející a hledající pevné a jednoznačné ukotvení. Zjevným problémem v přístupu mezinárodních trestních orgánů, zejména na úrovni obžaloby, je obava z důkazní nouze. V zásadě jde o podobnou situaci, jako je tomu v případě sexuálního násilí a páchané kriminality tohoto druhu na vnitrostátní úrovni. V každém případě jde o aktuální téma, bohužel, a o oblast, ve které se jasná pravidla teprve formují. O to chvályhodnější je samotný výběr, a nakonec i samotná úroveň zpracování zvoleného tématu.

2. Struktura a obsah práce

Předkládaná práce je systematicky rozdělena (kromě úvodu a závěru) do pěti částí, v první části se autor zabývá základními definicemi a koncepty, ve druhé části podává přehled ukotvení zákazu sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech a historický přehled v přístupu mezinárodního práva k tomuto zločinu, a to od obecných zákazů znásilnění až po konkrétní mezinárodněprávní úpravu (zejména smluvní) stejně jako o úpravu ve statutech mezinárodních trestních tribunálů a Mezinárodního trestního soudu, třetí část se obecně

věnuje mezinárodněprávnímu rámci, v němž se pohybují ad hoc mezinárodní trestní tribunály pro bývalou Jugoslávii a Rwandu a Mezinárodní trestní soud, zabývá se vznikem těchto tribunálů a základním právním rámcem upravujícím válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a zločin genocidy, čtvrtá část je věnována rozhodovací praxi ICTY, ICTR a ICC při rozhodování o případech sexuálního násilí, část této kapitoly se zabývá znásilněním, a tomu, jak se vyvíjela jeho definice v rozhodovací praxi mezinárodních trestních tribunálů, další část se zaměřuje na jiné formy zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, které mohou být jako sexuální násilí klasifikovány a na závěr této části rozebírá ostatní formy sexuálního násilí, tak jak je vyjmenovává Římský statut Mezinárodního trestního soudu. Pátá část práce je věnována rozboru dvou recentních rozhodnutí Mezinárodního trestního soudu (*prokurátor v. Bosco Ntanganda* a *prokurátor v. Dominic Ongwen*), obě rozhodnutí přinášejí několik nových aspektů (jakkoli ještě neprošla odvolacím stupněm) a autor se zamýšlí nad jejich možnými dopady na budoucí stíhání pachatelů sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech. V závěrečné části autor syntetizuje analyzované poznatky, odpovídá na otázky položené v úvodu a předkládá možný výhled do budoucna.

2. Náročnost tématu

Zpracování práce vyžadovalo důkladnou analýzu relevantní mezinárodní právní úpravy a rozhodovací praxe. Autor prokázal, že se seznámil s relevantními primárními i sekundárními informačními zdroji. Téma práce je proto možno považovat za náročné a způsob zpracování jen svědčí o tom, že autor přistoupil ke zpracování tématu velmi svědomitě. Traktovanou materii se diplomantovi podařilo analyzovat a syntetizovat ve srozumitelných závěrech.

3. Hodnocení práce

Předložená práce je systematicky členěna, autor se drží zvolené struktury, zvolené metody zpracování práce jsou zcela přiměřené, jazykový styl a formální úroveň jsou na velmi dobré úrovni, která zcela odpovídá požadavkům kladeným na obdobný typ prací, či je dokonce významně překračuje. Při zpracování vycházel diplomant z poměrně značného množství primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. Práci lze považovat za velmi dobře zpracovanou, na stylu zpracování je patrné zaujetí, s nímž byla diplomová práce napsána. V práci nechybí přitom ani stanovení základních tezí ani popis základních vědeckých přístupů, které využil autor pro zpracování tématu.

4. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jak je uvedeno již výše, práce je po formální i obsahové stránce zpracována velmi solidně. Žádné zvláštní připomínky k ní nelze mít, s ohledem na doporučený rozsah diplomových prací postihuje to, co mohlo být rozumně od diplomové práce očekáváno.

Autor se v práci zabýval nízkou efektivitou mezinárodních trestních tribunálů při stíhání sexuálních zločinů. Přestože se primárně zabýval mezinárodněprávními aspekty a práce je v tomto ohledu docela vyčerpávající, mohl se možná komparativně zabývat i stíháním sexuálních zločinů na vnitrostátní úrovni a zjistit, zda problémy, které kritizuje v praxi mezinárodních trestních tribunálů nejsou spíše obecnou bolestí při stíhání sexuálních zločinů a stejné problémy stojí i před vnitrostátními trestními soudy. Má otázka je, zda existují nějaké společné rysy a těžkosti ve stíhání sexuálně motivovaných případů na mezinárodní úrovni a v české (nebo obecně ve vnitrostátní) soudní praxi, eventuálně, jak jsou řešeny a případně, zda lze očekávat, že se mezinárodní trestní tribunály mohou inspirovat vnitrostátní praxí a právní úpravou. Chápu, že jde o poměrně široce pojatou otázku, proto bych se spokojilo v odpovědi i s obecnějším zamyšlením.

5. Doporučení

Závěrem bych rád uvedl, že celkově práci hodnotím velmi kladně, doporučuji ji proto k ústní obhajobě.

Vladimír Balaš

V Praze dne 5. dubna 2021